

Oslo, 22.05.2020

Fagforbundet følger departementets anmodning om å besvare de tre ulike temaene hver for seg. Under følger våre innspill.

Høring av forslag til endringer i barnevernloven: kompetanse

Fagforbundet organiserer flere av yrkesgruppene som i dag jobber i barnevernstjenesten; både høyskolegrupper og fagarbeidere. Vi har også medlemmer som ikke har formalisert sin kompetanse. Det er derfor svært relevant for oss hvilke krav som stilles til de som skal jobbe i tjenesten, og vi takker for muligheten til å fremme vårt syn. Som arbeidstakerorganisasjon er vi også opptatt av å løfte frem forhold utover kompetansekravet som vi mener er viktig for yrkesutøvelsen.

Vedrørende kompetansekrav i det kommunale barnevernet

Fagforbundet er enige med departementet i at det er viktig å sikre god kvalitet barnevernets arbeid. Vi er også enige i at kvalitet i tjenesten henger tett sammen med de ansattes kompetanse. Vi er positive til at Kunnskapsdepartementet arbeider med utviklingen av to barnevernfaglige masterutdanninger. Disse har vi også gitt våre innspill til. Fagforbundet mener at de ansattes kompetanse og kvalitet i tjenestene er uatskillelige. Vi mener allikevel at det ikke er nødvendig å stille krav om at samtlige saksbehandlere i barnevernet skal ha utdanning på masternivå. Vi er også kritiske til at kravet skal gis tilbakevirkende kraft. Kompetanse opparbeides gjennom erfaring, faglig utveksling, kursing, og muligheter for etter- og videreutdanning.

Fagforbundet savner en drøfting av hvordan kravet om masterutdanning kan komme til å endre måten barnevernet organiseres på. Utdanningssystemet er organisert slik at man ved hvert nivå spesialisere seg ytterligere. Mange barnevernstjenester organiserer seg slik at saksbehandlere jobber som generalister, hvor hver og en har ansvar for sine saker i sin helhet. Hvis man i fremtiden ser at masterutdanningene fører til økt spesialisering hos de ansatte i barnevernet, vil man måtte tenke annerledes i organiseringen og oppgaveløsningen. Kanskje vil man måtte jobbe i utvidete team rundt hver sak, og kanskje vil man i større grad måtte søke kompetanse utenfor egne rekker om man ikke har en tilstrekkelig sammensatt personalgruppe.

Vi stiller også spørsmål ved realismen i forslaget, og er særlig kritiske til at kravet gis tilbakevirkende kraft. Fagforbundet er bekymret for at man legger opp til en storstilt «avskilting» av dyktige og erfarne fagfolk, samtidig som man gjennomfører en storstilt rekruttering av nyutdannede. Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet gjennomførte i 2019 en kartlegging av kompetansen som finnes i barnevernet i dag. De fant at 8% av de ansatte har utdanning på masternivå. Selv om departementet skisserer en ti års overgangsperiode, så vil det allikevel bety at en stor andel av de ansatte ikke vil møte kravet i 2031 uten mulighet for videreutdanning.

Det har vært en satsning på etter- og videreutdanning i barnevernet de siste årene. Dette betyr at en del vil kunne møte kravet. Samtidig kommer man ikke unna at veldig mange ansatte vil måtte ta utdanning for å møte kravet som stilles i dispensasjonsordningen. At dette må skje innen et relativt kort tidsrom vil bety mindre tilstedeværelse på jobb, og en allerede presset tjeneste vil merke den økte arbeidsmengden godt. Fagforbundet forventer at man sikrer kommunene tilstrekkelig med ressurser til å dekke opp for fravær i forbindelse med etter- og videreutdanning, samt gode stipendordninger. Forslaget til nye kompetansekrav er i praksis pålagt etter- og videreutdanning om man vil bli værende i jobben man allerede har. De ansatte skal ikke måtte lide økonomisk for dette gjennom økte studielån, eller tapt arbeidsinntekt ved fravær knyttet til studiene.

Barnevernet er en kommunal tjeneste og har derfor tilstedeværelse over hele landet. Det er allerede krevende å rekruttere ansatte med tilstrekkelig barnevernfaglig utdanning i mindre kommuner. Flere organiserer derfor tjenesten på tvers av kommunegrensene. Fagforbundet savner en drøfting fra departementet rundt hvilke konsekvenser kravet om mastergrad vil kunne ha for rekruttering til barnevernet i mindre kommuner. Kanskje vil kravet føre til større grad av sentralisering, med de konsekvenser dette vil ha. Eller kanskje man vil se en utvikling med større forskjeller i kompetanse og ressurser fra kommune til kommune enn det man har i dag. Vi kan ikke se at dette skal virke tillitsvekkende.

Vedrørende krav om veiledning av ansatte i barnevernet

Fagforbundet mener det er helt nødvendig med god opplæring og veiledning av ansatte i barnevernet. Det er derfor positivt at departementet foreslår en tydelig formulering i loven om at kommunene har ansvaret for dette. Vi er derimot uenige i departementets vurdering at det ikke er nødvendig med et veiledet første år som nyansatt i barnevernet.

I feltet forventes det at man skal løse svært kompliserte oppgaver og fatte beslutninger som har store konsekvenser for de involverte. Som nyutdannet tar det tid å bygge tilstrekkelig erfaring og trygghet i oppgavene man er satt til å løse. Man må ikke bare kunne juss og analyse, man må lære å kjenne seg selv og egen fungering i jobben. Da er kyndig veiledning og støtte fra erfarne kollegaer godt å ha.

Fagforbundet var svært positive til Bufdirs anbefaling om et års obligatorisk veiledning av alle nyansatte i barnevernet. Dette hadde vært et godt grep for å trygge nyansatte i jobben og forebygge det frafallet tjenesten er plaget med i dag. Departementet mener på sin side at denne veiledningen ikke vil være nødvendig når kravet om utdanning på masternivå trer i kraft. De mener man da vil ha tilstrekkelig med kompetanse for å ta fatt på oppgavene som venter en i praksis. Fagforbundet mener dette viser liten forståelse for hvordan de ansattes arbeidshverdag ser ut og hvordan arbeidskravene oppleves.

Vedrørende kompetansekrav i barnevernsinstitusjonene

Fagforbundet er positive til at departementet tar initiativ til å øke kvaliteten i tilbudet som gis i barnevernsinstitusjonene. Vi er uenige i vurderingen at det er nødvendig å fastsette krav om bachelorutdanning, men positive til at kravet ikke skal gis tilbakevirkende kraft. Man bør allikevel tenke helhetlig rundt hvordan man kan oppnå en kvalitetsheving i institusjonene. Et viktig grep som bør gjøres er å øke timetallet i miljøterapi som gis i de relevante utdanningene; herunder for sosionomer og barnevernspedagoger. Fagforbundet

mener Regjeringen burde se på mulighetene for å utvikle og tilby en videreutdanning innen miljøterapi for ansatte i barnevernet.

Vi mener kvalitet i tjenesten best oppnås når ulike profesjoner jobber sammen om barnets beste. Det er en styrke med tverrfaglig innsikt, hvor ulike kompetanser utfyller hverandre. Et godt miljøarbeid utformes og utføres av de fagpersonene man tenker er nødvendige for den enkelte bruker. Dette er ikke ensbetydende med nivået på utdanningen de involverte har, og ulike profesjoner kan bidra med unik kompetanse. På bachelornivå vil utdannelser innen psykologi, sosiologi, sykepleie og pedagogikk kunne være gode tilskudd til et barnefaglig miljø.

I dag er en stor andel av ansatte i barnevernsinstitusjonene fagarbeidere med kvalifikasjoner innen blant annet barne- og ungdomsarbeid eller helsefagarbeid. Dette er fagarbeidere med dokumentert kompetanse innen områder som er relevante for barnefaglig arbeid. Vi reagerer på at man i høringsnotatet gjennomgående bruker begrepet «ufaglærte» om ansatte som ikke har bachelorgrad. Man er ikke «ufaglært» når man er fagarbeider, og man er ikke «ufaglært» om man ikke har formalisert kompetansen man har opparbeidet seg gjennom erfaring.

Fagforbundet mener alle ansatte skal få tilbud om kompetanseheving, og muligheter for etter- og videreutdanning. Det er derfor positivt at Bufdir fortsatt skal satse på dette for ansatte i barnevernsinstitusjoner. Dette i kombinasjon med fortsatt satsing på tverrfaglig samarbeid vil bidra til gode og helhetlige tjenestetilbud.

Vedrørende krav om at barnevernet skal ta imot praksisstudenter

Fagforbundet mener barneverntjenestene bør forpliktes til å ta imot studenter på lik linje med spesialisthelsetjenesten. Vi er derfor svært positive til at departementet nå foreslår å lovfeste dette. For å sikre god kvalitet i tjenesten er det avgjørende at utdanningsinstitusjonene har en god dialog, og et godt samarbeid med praksisfeltet. Dette for å sikre at studentene har tilgang til gode og tilpassede praksisplasser. Det er positivt at departementet tar høyde for at dette krever både kapasitet og ressurser hos praksistilbyder, og at man er villig til å kompensere for dette med midler som tildeles via utdanningsinstitusjonen. Fagforbundet har forståelse for forbeholdet om at slike tildelinger skjer via det årlige statsbudsjettet, men vi forventer at dette prioriteres.

Det er også viktig at studenten har krav på en veileder som er tilgjengelig hele veien i utdanningsforløpet. Veilederen bør ha veilederkompetanse, eller ha arbeidet med fagfeltet i minimum fem år. Vi mener det vil være naturlig at kommuner og institusjoner som samarbeider med utdanningsinstitusjonene og tilbyr praksisplasser blir prioritert inn i videreutdanningen i barnevernsfaglig veiledning.

Til slutt ønsker vi å anmode departementet om å se bredere på hva kvalitet i barnevernet betyr, og da særlig viktigheten av å bedre vilkårene de ansatte jobber under. Barneverntjenesten består av ansatte som samvittighetsfullt og med høy faglighet ivaretar et ytterst krevende samfunnsoppdrag. Målet med mer avansert utdanning, må være at praksis endres til det bedre. Det er derfor positivt at man ser på forholdet mellom

kompetanse og kvalitet i tjenestene. Allikevel så mener vi det må en mer helhetlig tilnærming til om man vil løse utfordringene i førstelinjetjenesten.

Høring av forslag til endringer i barnevernloven: regulering av bruk av sakkyndige i barnevernet

Fagforbundet organiserer mange av yrkesgruppene som jobber i barnevernet. Kvalitet i tjenesten og tillit til beslutningene som fattes, er sentrale områder i vårt arbeid. Vi takker for muligheten til å komme med våre innspill.

Det er vanlig at man i barnevernssaker benytter eksterne sakkyndige med fagkunnskap på områder som er særlig relevante for saken man søker å opplyse. Dette gjør man for å sikre et godt faglig beslutningsgrunnlag. Det er ikke uvanlig at de sakkyndige vurderingene tillegges avgjørende vekt i beslutningene som fattes. Fagforbundet er enig i departementets vurdering i at det er ønskelig å styrke det formelle rammeverket rundt sakkyndigoppdraget.

Dagens rammeverk består av ulike forskrifter, veiledere og informasjonsskriv. Det synes derfor fornuftig med en gjennomgang av det som allerede finnes, og at alt samles på et sted. Mye av det som gjelder i dag er regler som er utarbeidet for andre tjenester og instanser. Det er derfor et behov for å utforme retningslinjer som gjelder sakkyndig arbeid i barnevernet.

Fagforbundet støtter derfor departementets forslag om at det gis hjemmel i barnevernloven til at kravene forskriftsfestes. Vi ser frem til en god prosess i forbindelse med utarbeidelsen av forslag til forskrift, og forventer at organisasjonene som representerer de som jobber i tjenestene inkluderes i arbeidet.

Høring av forslag til endringer i barnevernloven: varsling til fornærmede eller etterlatte

Fagforbundet organiserer flere av yrkesgruppene som jobben innenfor barnevernstjenesten; både i det kommunale barnevernet og institusjonene. Våre medlemmer foretar krevende etiske avveininger hver eneste dag i felt. Forslaget som skisseres i høringsnotatet er en slik krevende etisk avveining. Etter nøye overveining har vi besluttet at vi ikke støtter en innføring av en rett til informasjon for fornærmede, pårørende og etterlatte i barnevernloven. Vi har stor forståelse for den belastningen det er for fornærmede, etterlatte og pårørende å ikke vite hva som skjer videre i deres sak. Allikevel så mener vi at når det gjelder barn under 15 år slik dette forslaget omhandler, så veier hensynet til barnets beste aller tyngst.

Hensynet til barnets beste og medvirkning

Barn har rettigheter som selvstendige rettssubjekter slik det er nedfelt i nasjonal og internasjonal lovgivning. Sentrale rettigheter er at barnets beste utgjør et grunnleggende hensyn, samt retten til å medvirke til alle avgjørelser som gjelder barnet. Dette utgjør

kjernen i et godt barnefaglig arbeid. Spørsmålet om varsling stiller hensynet til barnet opp mot fornærmedes behov for informasjon. Departementet skriver at hensynet til fornærmede «isolert sett» vil tale til fordel for varsling. Vi mener man ikke kan se isolert på dette, men at man må se det nettopp i sammenheng med hvilke konsekvenser dette har for barnet det gjelder og for barnevernets mulighet til å gjøre et god faglig arbeid.

Det foreslås formuleringer som gir fornærmede, pårørende og etterlatte rett til informasjon når et barn under 15 år har begått alvorlig kriminalitet. Samtidig legges det en plikt til å oppgi slik informasjon til barnevernsinstitusjonen barnet oppholder seg ved. Slik informasjon er i dag beskyttet av taushetsplikt, men kan allikevel oppgis dersom barnet selv og deres foreldre samtykker til dette. Forslaget fra departementet omhandler derfor de tilfeller hvor barnet ikke samtykker til at slik informasjon viderebringes. Nettopp dette er det springende punktet for Fagforbundet.

Vi stiller oss undrende til hvilken funksjon dette skulle ha for barnet som har begått den kriminelle handlingen og som nå er under barnevernets omsorg. De potensielle konsekvensene varsling kan ha for barnets fremtidige muligheter til å fungere i samfunnet. Vi er bekymret for at sensitiv informasjon skal kunne spre seg til personer som ikke er berørt av saken, og at barnet som følge av dette vil kunne utsettes for negative konsekvenser. Det ligger et forbehold i forlaget om at det ikke skal varsles om dette kan gå på bekostning av barnets sikkerhet. Dette kan være krevende å vurdere. Det er også grunn til å spørre seg om ikke slik varsling kan oppleves av barnet som en tilleggsstraff. Det kan virke svært stigmatiserende å behandles som en kriminell det skal varsles om og advares mot. Vi mener det ikke er forenlig med barnevernets mandat å innta en slik rolle.

Barnevernets rolle og mandat

Barnevernets rolle og mandat er tydelig beskrevet i lovverket. De skal sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. I forarbeidene til barnevernloven står det tydelig at barnevernets rolle ikke skal være allmennpreventivt. I tilfeller hvor barn under 15 år begår alvorlig kriminalitet er barnevernets rolle å finne riktig tiltak og behandling for barnet med mål om fremtidig fungering i samfunnet. Man vil i slike tilfeller legge avgjørende vekt på alvorligheten i barnets handlinger for å finne passende tiltak, men formålet vil ikke være straff i straffelovens forståelse.

Plassering på en barnevernsinstitusjon er et slikt tiltak som kan gi riktig behandling og omsorg. Barn som begår alvorlig kriminalitet før fylte 15 år, er særlig sårbare og har gjerne sammensatte vansker. Det krever særskilt kompetanse for å jobbe godt med disse. Det å bygge en god relasjon til barnet og dermed komme i posisjon til å behandle er avgjørende for å lykkes. Fagforbundet er derfor skeptiske til at forslaget legger varslingsplikten til barnevernsinstitusjonen barnet oppholder seg ved. Denne dobbeltrollen kan påvirke tillitsforholdet barnet har til institusjonen og de ansatte, og dermed være til hinder for behandling og utvikling.

Vi mener det blir feil å pålegge barnevernet oppgaver som kan være i direkte konflikt med det som er deres kjernefunksjon; å gi barn riktig hjelp, omsorg og behandling. Om departementet velger å innføre varslingsrutiner, så mener vi det er avgjørende for barnets

rettsikkerhet og videre oppfølging at ansvaret må ligge hos fylkesnemndene. Det er ikke tilstrekkelig at nemndene tar stilling til handlingens alvorlighet ved plassering på institusjon. For hver gang varsling vurderes, skal fylkesnemnden være beslutningsmyndighet og også eventuell varsler. Vi understreker igjen at Fagforbundet mener man ikke burde innføre varslingsrutiner.

Forholdet til straffeloven og allmennpreventive hensyn

I 2008 styrket man rettighetene til fornærmede og etterlatte, og innførte en varslingsbestemmelse i straffeloven. Departementet sender forslaget ut på høring etter at ulike organisasjoner og instanser har fremmet et ønske om sterkere rettigheter for fornærmede, pårørende og etterlatte i saker hvor gjerningspersonen er under 15 år. Fagforbundet har stor forståelse for at denne gruppen har et informasjonsbehov utover det loven tillater i dag. Varsling om muligheten for å påtreffe personen som har begått urett mot deg, vil forebygge spontane reaksjoner og re-traumatisering. Det er også et faktum at mange av de fornærmede selv vil kunne være svært unge, og dermed ha større risiko for å påtreffe gjerningspersonen på arenaer hvor barn ferdes.

Allikevel så mener vi at det er viktig at man opprettholder et sterkt skille mellom barnevernloven og straffeloven. Dette er lovverk med ulike hensyn og formål. Departementet foreslår her å ta bestemmelser fra straffeloven inn i barnevernloven. Vi ønsker ikke en slik harmonisering mellom de to. Man burde se på andre måter for å ivareta fornærmedes behov. En institusjonsplassering av så unge barn vil være av begrenset varighet, og at bevegelsesfriheten under oppholdet er ikke nødvendigvis begrenset i vesentlig grad. Fornærmede bør tidlig forberedes på at barnet vil kunne påtreffes uten at det er nødvendig at man varsles om nøyaktig tidspunkt for dette. Det er viktig at man søker å etablere en forståelse av at gjerningspersonens unge alder gjør at det er barnevernloven og ikke straffeloven som gjelder.

Dagens regelverk er tilstrekkelig

Departementet viser til ulike faglige utredninger i høringsnotatet. Både utredningen fra advokatkollegiet Kindem & Co og Riedl-utvalget konkluderer med at man ikke burde innføre en varslingsplikt i barnevernloven. Fagforbundet har støttet seg til disse i våre interne drøftinger. Sentralt i vår skepsis til forslaget er den motsetningen vi ser mellom barnevernets rolle og varslingsplikten. Vi registrerer at Riedl-utvalget peker på at om man innfører en varslingsplikt, så må man gjøre tilsvarende endringer i barnevernlovens bestemmelser om barnevernets rolle og mandat. Vi kan ikke se at dette er veien å gå for å skape kvalitet i tjenesten og tillit til arbeidet som gjøres. Man må ikke glemme hvem det er tjenesten er til for; nemlig barnet.

Det vil være tilfeller hvor en varsling av fornærmede vil kunne inngå i et behandlingsløp, eller barnet samtykker til at slik informasjon utgis. Dette er det rom for i dagens regelverk. Fagforbundet mener derfor dette er tilstrekkelig, og at det vil være barnefaglige vurderinger som ligger til grunn for en eventuell informasjonsdeling. Det vil være tilfeller hvor en slik informasjonsdeling utgjør en naturlig del av behandlingen og derfor har et klart formål og positiv funksjon for barnet. Kravet om samtykke gjør at barnets rett til

medvirkning er reell og kan ivaretas på en god måte. Man unngår også å sette barnevernet i en mellomposisjon som utfordrer deres egentlige oppdrag. Vi kan ikke se at denne motsetningen er tilstrekkelig belyst i departementets drøftelser.

På bakgrunn av det foregående, ber vi departementet om ikke å innføre bestemmelser om varslingsrutiner for fornærmede, etterlatte og pårørende i barnevernloven.

Med vennlig hilsen,

Iren Luther
Leder
Yrkesseksjon helse og sosial
Fagforbundet

Tonje Thorbjørnsen
Fagleder
Yrkesseksjon helse og sosial
Fagforbundet

Høringssvaret er undertegnet elektronisk.